

PELANGGARAN ETIKA PEGUAM SYARIE: KAJIAN DI NEGERI SELANGOR

Syarie Lawyers' Ethical Violations: A Study in State of Selangor

Muhammad Ilhamuddin Arsad

*Master Candidate, Department of Shariah and Law
Academy of Islamic Studies,
University of Malaya
50603 Kuala Lumpur
Ilham_arshad@yahoo.com*

Mohd Norhusairi Mat Hussin

*Senior Lecturer, Department of Shariah and Law
Academy of Islamic Studies
University of Malaya
50603 Kuala Lumpur
husairi@um.edu.my*

ABSTRACT

This article focuses on violation of ethics by syarie lawyers in Selangor from the perspective of the Shariah courts procedure that have been adopted in the Shariah Courts in Malaysia. Besides that, this article wanted to identify the fairness and efficiency in recognising violation of ethics cases without compromising the principles of Islamic jurisprudence and justice during case judgment. Certain laws and procedures related to proceedings in handling violation of ethics cases were being focused upon such as Administration of The Religion of Islam (State of Selangor) Enactment 2003 and Rules of Syarie Lawyer (Negeri Selangor) 2008 to represent all other states in Malaysia. These provisions include basic requirement for an individual to be appointed as a syarie lawyer and provide rules that would regulate their ethics and behaviours.

Keywords: *violation, ethics, syarie lawyers, procedures, laws*

PENDAHULUAN

Peguam syarie berdasarkan pada perundangan Islam disandarkan pada konsep yang dikenali sebagai “*wakālah bi al-khuṣūmah*” (al-Jaziri, 1392: 168). Perkataan yang membentuk istilah ini berasal daripada perkataan Arab yang membawa maksud menjamin, menjaga, menyerah dan melengkap (Mahmud Saedon Awang Othman, 1996: 118). Selain itu, wakalah juga boleh didefinisikan sebagai menggantikan seseorang dalam menjalankan urusan seseorang yang lain (Qal‘ah Jī, 1985: 509). Daripada istilah-istilah ini dapat dilihat bahawa peguam syarie merupakan seseorang yang mewakili seseorang yang lain dalam menyatakan tuntutan mereka di Mahkamah.

Peguambela dan peguamcara di Malaysia adalah tertakluk kepada Akta Profesion Undang-Undang 1976. Di Sabah, mereka tertakluk kepada Ordinan Peguambela Sabah, manakala di Sarawak, mereka tertakluk kepada Ordinan Peguambela Sarawak. Peguam syarie pula tertakluk kepada Akta atau Enakmen Pentadbiran Agama Islam negeri-negeri dan juga tertakluk kepada Kaedah-Kaedah atau Peraturan-Peraturan Peguam Syarie negeri-negeri. Bagi peguam syarie yang juga peguambela dan peguamcara, mereka bukan sahaja tertakluk di bawah Akta atau Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri dan peraturan kecil Peguam Syarie, pada masa yang sama mereka juga tertakluk di bawah Akta Profesion Undang-Undang 1976 (Akta 166).

Sebelum seseorang itu layak untuk dilantik sebagai peguam syarie, wujud beberapa syarat yang ditetapkan oleh Islam yang perlu dipenuhi oleh seseorang terlebih dahulu sebelum dia diiktiraf sebagai peguam syarie yang berkeelayakan. Ini adalah untuk memastikan seseorang yang dilantik sebagai seorang peguam syarie itu mempunyai kualiti yang sepatutnya untuk menjalankan tugasnya.

Seorang individu layak dilantik menjadi peguam syarie berpandu kepada undang-undang yang diperuntukkan melalui Kaedah-Kaedah Peguam Syarie oleh negeri masing-masing (Abdullah Abu Bakar, 1997:78). Ini adalah kerana setiap negeri mempunyai peruntukan yang tersendiri berhubung dengan pelantikan peguam syarie di negeri tersebut.

Kaedah-kaedah berkaitan peguam syarie disebut di dalam Enakmen Pentadbiran Hukum Syarak Negeri. Bagi negeri Selangor, berpandukan kepada Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003, Seksyen 80(2), mengatakan bahawa Majlis Agama Islam Selangor dengan kelulusan Duli Yang Maha Mulia Sultan, boleh membuat peraturan-peraturan berkaitan dengan peguam syarie di Negeri Selangor. Maka di sini urusan berkaitan

peguam syarie di negeri Selangor berada di bawah pentadbiran kerajaan negeri Selangor. Guaman syarie secara umumnya menjadi salah satu profesion yang diatur selia oleh Akta Profesyen Undang-Undang 1976, Kaedah-Kaedah Profesyen Undang-Undang Amalan Dan Kesopanan (Pindaan) 1978 dan 1994. Semua undang-undang ini membuka ruang dan peluang kepada peguam syarie untuk menjadi wakil kepada anak guam mereka di Mahkamah Syariah (Abdullah Abu Bakar, 1997:79).

Artikel ini membincangkan mengenai pelanggaran etika peguam syarie yang direkodkan di Jabatan Kehakiman Syariah Selangor seterusnya menumpukan terhadap kes pelanggaran etika yang dilakukan oleh peguam syarie di negeri ini dari tahun 2015 sehingga tahun 2017. Penelitian dilakukan untuk mengenal pasti bagaimana kes pelanggaran etika peguam syarie diadili dan diuruskan mengikut peruntukan undang-undang sedia ada. Selain itu, artikel ini juga bertujuan untuk melihat bagaimana kes pelanggaran etika peguam syarie dimulakan sebagai contohnya berdasarkan kepada aduan orang awam atau daripada pihak lain.

Artikel ini juga ditulis berdasarkan maklumat yang diperolehi daripada Setiausaha Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie Selangor di JAKESS. Penulis dapat menganalisis data tersebut menggunakan maklumat yang diberi dan hasilnya penulis mendapati bilangan kesalahan etika peguam syarie yang direkodkan daripada tahun 2015 sehingga tahun 2017. Penulis juga dapat membuat perbandingan kewujudan kes yang berlaku berdasarkan maklumat tersebut daripada aspek perbuatan peguam syarie yang dikira sebagai melanggar etika.

Seterusnya, penulis dapat melihat dan meneliti punca-punca berlakunya kesalahan etika peguam syarie melalui yang diperolehi. Beberapa punca telah dikenal pasti seperti masalah sikap peguam syarie itu sendiri, kurang komunikasi bersama kelayan, tidak cekap mengurus masa, serta tidak jujur dalam melaksanakan amalan guaman mereka.

Pelanggaran etika peguam syarie ini adalah satu perkara yang perlu dibincangkan kerana profesion peguam syarie merupakan satu profesion yang mempunyai kedudukannya yang tersendiri dalam masyarakat di negara Malaysia. Pelanggaran etika oleh peguam syarie sememangnya memberi kesan daripada pelbagai aspek. Oleh yang demikian, penulis telah meneliti permasalahan ini seterusnya mengenal pasti punca-punca berlakunya kesalahan pelanggaran etika peguam syarie di negeri Selangor.

Akhirnya, kesan-kesan kesalahan pelanggaran etika peguam syarie pasti mendatangkan impak kepada peguam syarie itu sendiri. Apabila seorang peguam syarie disabitkan kesalahan kemudian dikenakan tindakan tatatertib,

ini mendatangkan dampak negatif terhadap nama baik peguam syarie itu sendiri seterusnya mendatangkan kesan kepada amalan guamannya yang merupakan sumber mata pencarian peguam syarie. Ini kemudiannya membawa kepada dampak negatif lain melibatkan kepercayaan orang awam terhadap peguam syarie untuk mewakili mereka terjejas.

DEFINISI PEGUAM SYARIE

Berdasarkan kepada perundangan Islam, peguam syarie pada konsep dikenali sebagai “*wakālah bi al-khuṣūmah*” (al-Jazirī, 1392: 168). Perkataan yang membentuk istilah ini berasal daripada perkataan Arab yang membawa maksud ‘menjamin, menjaga, menyerah dan melengkap’ (Mahmud Saedon Awang Othman, 1996: 118). Selain itu, wakalah juga boleh didefinisikan sebagai menggantikan seseorang dalam menjalankan urusan seseorang yang lain (Qal‘ah Jī, 1985: 509).

Menurut Kamus Dewan Edisi Empat 2017, Peguam dirujuk sebagai orang yang membela dalam perbicaraan seseorang atau orang yang ahli dalam ilmu undang-undang. Manakala, berdasarkan kepada Bahagian 1 Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003, peguam syarie ditafsirkan sebagai ‘seseorang yang diterima sebagai peguam syarie di bawah seksyen 80’. Definisi peguam syarie di negeri Selangor tidak jauh berbeza bagi setiap negeri di Malaysia. Menurut Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Perak) 2003, peguam syarie ertinya seseorang yang diterima sebagai peguam syarie di bawah kaedah 13. Begitu juga menurut Peraturan-Peraturan Peguam Syarie (Kedah Darul Aman) 2016, peguam syarie ertinya seseorang yang telah diterima masuk sebagai seorang peguam syarie di Mahkamah Tinggi Syariah dan didaftarkan di bawah Peraturan-Peraturan ini atau di bawah mana-mana undang-undang bertulis lain sebelum Peraturan-Peraturan ini berkuat kuasa. Maka di sini dapat dilihat bahawa definisi peguam syarie ini wujud untuk setiap negeri namun berada di Seksyen yang berlainan di dalam suatu peruntukan.

Jadi, secara umumnya peguam di Malaysia boleh dibahagikan kepada dua kategori iaitu Peguambela dan Peguamcara dan Peguam Syarie. Peguam syarie pula terbahagi kepada dua kategori iaitu peguam syarie yang bukan peguambela dan peguamcara dan peguam syarie yang juga peguambela dan peguamcara serta diselia oleh peruntukan sedia ada.

Kemudian, merujuk kepada peguam syarie seperti mana yang ditafsirkan di dalam Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008 sebagai seseorang yang telah diterima masuk sebagai peguam syarie di Mahkamah Tinggi Syariah dan didaftarkan di bawah Kaedah-kaedah ini atau di bawah mana-mana undang-undang bertulis lain sebelum Kaedah ini berkuat kuasa

(Kaedah-Kaedah Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008). Maka secara praktisnya, Peguam Syarie bertindak sebagai peguam membela anak guamannya di Mahkamah Syariah di dalam kes-kes yang Mahkamah Syariah mempunyai bidangkuasa.

Bidangkuasa Mahkamah Syariah merujuk kepada kuasa yang diberikan oleh Perlembagaan Malaysia yang telah meletakkan undang-undang Islam di bawah Jadual Sembilan, Senarai 2, Senarai Negeri yang menjadikan segala hal-hal berkaitan Islam adalah terletak di bawah pengurusan negeri masing-masing. Ini adalah selari dengan penubuhan Mahkamah Syariah Negeri di bawah Undang-Undang Pentadbiran Hukum Syara' Negeri-Negeri. Maka, peguam syarie dibenarkan hadir dalam kes di Mahkamah Syariah bagi mewakili pihak plaintif atau defendan dalam kes mal, atau untuk mewakili tertuduh dalam kes jenayah syariah.

Kebenaran peguam syarie untuk hadir ke Mahkamah Syairah pula adalah berdasarkan kepada Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003 iaitu apabila seseorang diterima menjadi seorang peguam syarie maka beliau berhak hadir di mana-mana Mahkamah Syariah bagi mewakili mana-mana pihak kepada apa-apa prosiding di hadapan Mahkamah Syariah (Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003. Ini menunjukkan kepada peranan penting seorang peguam syarie di Mahkamah Syariah.

Pada masa kini, merujuk kepada Enakmen Pentadbiran Mahkamah Syariah dan Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri-Negeri di Malaysia, kesemuanya memperuntukkan kepada kebenaran seorang peguam syarie yang telah dilantik untuk menghadirkan diri mereka bagi kes yang dibicarakan di Mahkamah Syariah. Ini seperti yang dinyatakan Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003 Seksyen 80(5) yang menyebut seseorang yang telah diterima menjadi seorang peguam syarie di bawah Enakmen terdahulu hendaklah, tertakluk kepada Enakmen ini, disifatkan telah diterima menjadi seorang peguam syarie dan hendaklah berhak hadir di mana-mana Mahkamah Syariah bagi pihak mana-mana pihak kepada apa-apa prosiding di hadapan Mahkamah Syariah itu. Selain itu, Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Perak) 2004 juga menyatakan peruntukan yang serupa pada Seksyen 69(5) begitu juga Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Sembilan) 2003 pada Seksyen 80(5).

Oleh itu, walaupun wujud perbezaan dalam kedudukan atau susunan peruntukan peguam syarie bagi setiap negeri, namun peruntukan ini kesemuanya membawa maksud yang serupa berkenaan peguam syarie. Peruntukan yang diwujudkan oleh setiap negeri ini juga menunjukkan kepada persamaan dalam menentukan pihak yang dibenarkan hadir dalam perbicaraan di Mahkamah

Syariah seterusnya memberi pengiktirafan terhadap peranan peguam syarie di dalam Mahkamah Syariah. Kesemua ini bertepatan dengan konsep yang dijelaskan oleh Islam, iaitu “*wakālah bi al-khuṣūmah*”.

KELAYAKAN DAN SYARAT PEGUAM SYARIE

Sebelum seseorang itu layak untuk dilantik sebagai seorang peguam syarie, terdapat beberapa syarat yang ditetapkan oleh Islam yang perlu dipenuhi oleh seseorang supaya dia diiktiraf berkelayakan. Ini adalah untuk memastikan seseorang yang dilantik sebagai seorang peguam syarie itu mempunyai kualiti yang diperlukan dalam menjalankan tugas sebagai seorang peguam. Ini adalah seperti sabda Nabi SAW:

إِذَا وُسِّدَ الْأَمْرُ إِلَىٰ غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ

*“Bila suatu urusan itu diserahkan kepada orang yang bukan ahlinya, maka tunggulah kehancurannya.”*¹

Berdasarkan kepada hadis ini, syarat untuk kelayakan peguam syarie menurut Islam dapat dibahagikan kepada dua kategori iaitu syarat am dan syarat khas. Syarat-syarat am adalah syarat yang meliputi semua perwakilan melibatkan transaksi dalam masyarakat seperti muamalat, ibadat serta jenayah dan tidak merujuk kepada peguam syarie secara khusus. Manakala bagi syarat khas hanya dirujuk kepada peguam syarie yang mengendalikan kes-kes di Mahkamah Syariah. Jadi dapat dilihat di sini syarat am membicarakan perkara umum manakala syarat khas membicarakan perkara khusus yang berkaitan dengan undang-undang yang diperuntukkan.

Antara syarat-syarat am (Hassan Maḥmūd Salman, 1987: 171-175) bagi seseorang itu untuk menjadi seorang peguam syarie ialah seorang peguam syarie perlu ditentukan secara khas dan dia mengetahui pihak yang melantiknya. Ini dilihat bersesuaian dengan amalan yang dilaksanakan di Mahkamah Syariah di mana pihak yang diwakili perlu melampirkan wakalah dirinya yang menunjukkan kepada peguam syarie yang mewakili untuknya. Ini seperti yang dinyatakan di dalam Enakmen Tatacara Mal Mahkamah Syariah (Negeri Selangor) 2003 Seksyen 34. Seksyen ini menunjukkan pelantikan seorang peguam syarie hendaklah dilafazkan oleh orang yang melantiknya, dan diterima oleh peguam syarie yang dilantik di hadapan mahkamah atau pendaftar. Selain itu, seorang peguam syarie juga mesti berkemampuan untuk melaksanakan tanggungjawab sebagai seorang wakil bagi pihak yang diwakilinya. Ini

¹ Al-Munāwī (1996). *Fayḍ al-Qadīr*, vol. 1. Bayrūt: Dār al-Fikr, 563-564.

bermaksud seorang peguam syarie itu mestilah mampu menjalankan sesuatu urusan dengan sendiri tanpa memerlukan kepada keizinan orang lain.

Antara syarat-syarat khas bagi seseorang yang ingin menjadi peguam syarie ialah seorang wakil mestilah ahli dalam bidang yang diwakilinya dan berkemampuan untuk melaksanakan tanggungjawab sebagai seorang peguam syarie. Memiliki kemahiran dalam perkara yang diwakili oleh seorang peguam syarie dalam suatu perbicaraan mesti wujud agar tidak berlaku keadaan suatu urusan dilaksanakan oleh orang yang tidak kemahiran dan tiada kekuatan mengenainya (Al-Munāwī, 1996: 563-564).

Selain itu, seorang peguam syarie juga perlu sentiasa menegakkan kebenaran dalam setiap kes yang diwakilinya dan tidak boleh berkelakuan mendustakan kebenaran. Contoh yang boleh dilihat ialah di dalam situasi yang mana satu pihak menuntut sesuatu yang bukan haknya, maka peguam syarie yang mewakili tidak boleh menegakkan tuntutan tersebut kerana jelas ianya membawa kepada kezaliman. Ini seperti yang dinyatakan di dalam Arahan Amalan No. 4 Tahun 2002 yang menyebut mengenai etika peguam syarie. Perenggan 15 menunjukkan peguam syarie hendaklah mempertahankan kepentingan keadilan, kelayannya dan kehormatan profesionnya.

Tambahan lagi, seorang peguam syarie mestilah mempunyai ilmu pengetahuan yang tepat mengenai kes yang dibicarakan. Maka, sebelum suatu perbicaraan dijalankan di Mahkamah Syariah, seorang peguam syarie itu mestilah mendapatkan ilmu pengetahuan yang secukupnya mengenai kes yang akan diwakilinya agar tidak merencatkan proses perbicaraan.

Kemudian, seorang peguam syarie juga tidak boleh mewakili pihak yang bertikai yang mana pihak yang ditentang bermusuhan dengan peguam syarie. Ini adalah untuk mengelakkan peguam syarie daripada melakukan sesuatu atas dasar kepentingan peribadi peguam syarie itu sendiri dan bukan anak guamnya. Dalam keadaan ini, peguam syarie mesti mengelakkan diri daripada mewakili kes yang melibatkan kepentingan dirinya.

Akhirnya, seorang peguam syarie mestilah menitik beratkan aspek keadilan serta kebenaran dalam perbicaraannya di Mahkamah. Apabila seorang peguam syarie mengetahui keadaan sebenar yang menunjukkan bahawa pihak yang diwakilinya benar bersalah, maka peguam syarie itu sebaiknya menggugurkan atau melepaskan diri daripada kes tersebut. Firman Allah SWT di dalam al-Quran sepertimana berikut:

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِبِينَ خَصِيمًا -

“Sesungguhnya Kami telah menurunkan kitab kepadamu dengan membawa kebenaran, supaya kamu mengadili antara manusia dengan apa yang telah Allah wahyukan kepadamu, dan janganlah kamu menjadi penentang terhadap orang yang tidak bersalah, kerana membela orang-orang yang khianat.”

(Surah al-Nisā’, 4: 105)

Berdasarkan ayat al-Quran ini, jelas menunjukkan bahawa dilarang untuk menentang individu yang tidak bersalah disebabkan ingin membela orang yang jelas kesalahannya (‘Abdullah bin Muhammad bin ‘Abdurrahman bin Ishaq Alu Syaikh, 2008: 400). Jadi, seorang peguam syarie mestilah berpegang kepada prinsip keadilan dengan tidak melaksanakan kes di mana jelas tuntutan anak guamnya adalah tidak benar.

Akhirnya, Islam telah menggariskan beberapa syarat yang perlu dipatuhi oleh seseorang yang ingin berkhidmat sebagai seorang peguam syarie. Ini adalah untuk memastikan seorang yang menjadi peguam syarie merupakan individu yang berkualiti daripada sudut pemikirannya dan terjaga sahsiahnya.

KELAYAKAN PEGUAM SYARIE DI NEGERI SELANGOR

Seorang individu layak dilantik menjadi peguam syarie berdasarkan kepada Kaedah-Kaedah Peguam Syarie yang ditetapkan oleh negeri masing-masing (Abdullah Abu Bakar, 1997:78). Ini adalah kerana setiap negeri mempunyai peruntukan yang tersendiri mengenai Kaedah-Kaedah Peguam Syarie.

Kaedah-Kaedah Peguam Syarie adalah peruntukan yang terdapat dalam Enakmen Pentadbiran Hukum Syarak Negeri. Di negeri Selangor, berdasarkan kepada Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003, Seksyen 80(2), mengatakan bahawa Majlis dengan kelulusan Duli Yang Maha Mulia Sultan, boleh membuat peraturan-peraturan berkaitan dengan peguam syarie di Negeri Selangor.

Manakala Bahagian 3 Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008 pula memperuntukkan mengenai peguam syarie. Kaedah 8 daripada Kaedah-Kaedah Peguam Syarie di Selangor menyebut mengenai kelayakan seseorang untuk menjadi seorang peguam syarie. Kaedah ini menunjukkan bahawa syarat-syarat am untuk menjadi seorang peguam syarie diimplikasikan menerusi undang-undang. Ini dapat dilihat daripada perenggan 1(a) dan 1(b) bahawa seorang peguam syarie perlu ditentukan secara khas iaitu sebagai seorang beragama Islam dan juga merupakan seorang warganegara Malaysia.

Manakala syarat-syarat khas untuk menjadi peguam syarie diimplikasikan pada perenggan 1(c) sehingga 1(f) yang mana peguam syarie pada sisi undang-undang diisytiharkan sebagai bebas daripada muflis serta mempunyai kelulusan dalam bidang perundangan Islam oleh institusi yang berautoriti dan lulus ujian bertulis atau temuduga seperti yang ditetapkan undang-undang. Jadi, undang-undang yang ditetapkan pada masa kini telah bertepatan dengan syarat-syarat am dan khas menurut Islam.

TATACARA PELANTIKAN PEGUAM SYARIE DI SELANGOR

Pelantikan seorang individu untuk menjadi seorang peguam syarie di Mahkamah Syariah adalah berbeza antara negeri-negeri. Ini adalah kerana setiap negeri mempunyai peruntukan yang tersendiri mengenai pelantikan peguam syarie. Undang-undang yang terpakai bagi mengawal selia hal ehwal peguam syarie dari aspek kemasukan, kelayakan dan hal tatatertib adalah ditentukan oleh kaedah-kaedah negeri yang diwujudkan berdasarkan Enakmen Pentadbiran Agama Islam negeri-negeri atau Enakmen Mahkamah Syariah negeri-negeri (Abdullah Abu Bakar, 1997:78).

Wujud perbezaan di antara negeri-negeri dalam proses pelantikan seseorang menjadi peguam syarie. Ini kerana terdapat negeri-negeri yang menetapkan proses penerimaan masuk peguam syarie dibuat melalui Majlis Agama Islam Negeri, seperti yang dilaksanakan di Terengganu, Pahang dan Pulau Pinang. Manakala terdapat negeri lain meletakkan proses penerimaan masuk seseorang itu dibuat di Mahkamah Syariah negeri seperti yang dilaksanakan di negeri Kelantan. Di negeri Kelantan, peruntukan Kaedah-Kaedah Peguam Syarie 2000 pada Kaedah 8 menyebut seorang peguam syarie hendaklah diterima masuk oleh Ketua Hakim Syarie di hadapan Mahkamah Tinggi Syariah mengikut apa-apa prosedur sebagaimana yang ditentukan oleh Ketua Hakim Syarie. Ini berlainan seperti yang dilaksanakan di negeri Johor yang mana setiap permohonan penerimaan masuk peguam syarie hendaklah dibuat kepada Setiausaha Bahagian Undang-undang Jabatan Agama Negeri Johor. Jadi, kepelbagaian pelaksanaan pelantikan peguam syarie ini adalah disebabkan oleh kepelbagaian peruntukan undang-undang setiap negeri.

Di Selangor, permohonan seseorang itu untuk menjadi peguam syarie perlu ditujukan kepada Jawatankuasa Peguam Syarie. Permohonan untuk dilantik sebagai peguam syarie hendaklah dikemukakan kepada Pengerusi Jawatankuasa dengan menggunakan borang yang ditetapkan dalam Jadual 1 seperti yang ditetapkan di dalam Kaedah-Kaedah Peguam Syarie Selangor. Berdasarkan jadual ini, pemohon yang berminat untuk mendapatkan kelayakan

sebagai peguam syarie perlu mengisi butiran diri mereka melibatkan latar belakang, kelulusan serta kelayakan dan juga diakhiri dengan pengakuan pemohon sebagai seorang yang tidak diisytiharkan sebagai muflis. Untuk setiap pemohon, selepas permohonannya diserahkan dan diakuterima secara bertulis oleh Pengerusi Jawatankuasa, hendaklah menampalkan satu salinan permohonannya di papan notis setiap Mahkamah Syariah di Selangor selama satu bulan.

Setiap individu yang telah dilantik sebagai peguam syarie hendaklah melakukan permohonan supaya perisytiharan pelantikannya sebagai seorang peguam syarie dibuat terlebih dahulu oleh seorang Hakim Mahkamah Tinggi Syariah. Tambahan lagi, perisytiharan pelantikan peguam syarie hendaklah dilakukan di Mahkamah terbuka.

Seorang peguam syarie yang telah diterima masuk hendaklah didaftarkan dalam Daftar Peguam Syarie. Di dalam daftar peguam tersebut mengandungi butiran peguam syarie itu sendiri, iaitu nama, nombor kad pengenalan, kelulusan, nama di bawah mana beliau menjalankan amalan atau nama firma, alamat surat menyurat, tarikh dilantik sebagai peguam syarie, satu salinan perintah Perisytiharan Masuk oleh Hakim Mahkamah Tinggi Syariah, Sijil Amalan Guaman Syarie, tarikh pengguguran pendaftaran, maklumat mengenai apa-apa tindakan tatatertib dan lain-lain (Hammad Mohamad Dahalan et. al, 2020: 27).

Kesimpulannya, tatacara pelantikan untuk menjadi seorang peguam syarie adalah bergantung kepada Kaedah-Kaedah Peguam Syarie yang terdapat di setiap negeri dan wujud perbezaan yang boleh dilihat mengikut negeri. Contoh yang boleh diteliti ialah pada pelantikan peguam syarie di negeri Johor iaitu permohonan penerimaan masuk hendaklah dibuat kepada Setiausaha Bahagian Undang-undang Jabatan Agama Negeri Johor seperti yang dinyatakan Kaedah 10 daripada Kaedah-Kaedah Peguam Syari, 1982. Ini adalah berbeza daripada negeri Selangor kerana Permohonan untuk dilantik sebagai peguam syarie hendaklah dikemukakan kepada Pengerusi Jawatankuasa Peguam Syarie seperti yang diperuntukkan Kaedah 4. Namun, perbezaan ini wujud pada aspek teknikal dan tidak bersalahan antara peruntukan-peruntukan kedua-dua negeri ini.

PERUNTUKAN MENGENAI ETIKA DAN TATATERTIB

Etika adalah perkataan pinjaman daripada bahasa Inggeris yang berasal daripada perkataan '*ethics*'. Perkataan '*ethics*' dimaksudkan sebagai disiplin dalam menghadapi perkara baik dan buruk bersama tuntutan moral (Sharifah

Haayati Syed Ismail, 2000: 3) Selain itu, '*ethics*' juga membawa maksud prinsip perlakuan yang mengawal tindak tanduk individu atau orang ramai. Tambahan lagi, '*ehics*' juga boleh membawa maksud falsafah yang dijadikan sebagai panduan.

Dalam bahasa Melayu, etika bermaksud kepercayaan ataupun tanggapan terhadap sesuatu perkara sama ada ianya benar, salah, baik atau buruk. Manakala etika juga boleh membawa maksud ilmu berkaitan prinsip akhlak atau moral yang menjadi pegangan seseorang individu atau sesuatu kumpulan. Ia juga melibatkan tanggungjawab dan akibat tingkahlaku seseorang terhadap masyarakat (Mohd Tap Salleh, 1991: 20-21).

Wujud pandangan menyatakan bahawa etika adalah satu pengajian berkaitan dengan amalan manusia yang betul dan salah, serta yang baik dan jahat (Austin Fagothey, 1972:14-15). Manakala wujud pandangan lain menafsirkan maksud etika sebagai sebahagian daripada prinsip moral atau akhlak atau nilai-nilai akhlak atau tingkah laku yang menjadi pegangan seseorang individu atau sesuatu kumpulan seperti persatuan, pekerjaan dan lain-lain (Abdul Wahid Kamarulzaman, 1992).

Sehubungan dengan penafsiran maksud etika yang dibincangkan, satu kesimpulan dapat dibuat bahawa perkataan etika membawa maksud satu perkara berkaitan dengan prinsip moral atau dalam erti kata lain disebut sebagai akhlak atau perbuatan yang benar dan perbuatan salah. Konsep etika meliputi prinsip-prinsip moral atau akhlak dalam melaksanakan suatu tanggungjawab yang diamanahkan.

Guaman syarie secara umumnya menjadi salah satu profesion yang dikawal selia oleh Akta Profesyen Undang-Undang 1976, Kaedah-Kaedah Profesyen Undang-Undang Amalan dan Kesopanan (Pindaan) 1978 dan 1994. Kesemua undang-undang yang diperuntukkan ini menggariskan tingkah laku yang sepatutnya diamalkan oleh peguam dalam pekerjaan mereka. Maka, seorang peguam sepatutnya menjadikan undang-undang ini sebagai garis panduan untuk berkhidmat kepada anak guaman mereka (Abdullah Abu Bakar, 1997:79).

Manakala seorang peguam syarie yang telah dilantik bukan sahaja perlu memenuhi syarat dan kelayakan yang telah ditetapkan oleh undang-undang daripada sudut kelulusan dan kelayakan dirinya. Malahan, seorang peguam syarie juga perlu mengikuti etika dan tata tertib yang telah ditetapkan bagi seorang peguam syarie. Ini semua adalah untuk mengawal tindak-tanduk peguam syarie agar tidak melampaui batas dalam urusan pekerjaan mereka.

Setiap peguam syarie yang diiktiraf berada di bawah seliaan Jawatankuasa Peguam Syarie. Di negeri Selangor, Jawatankuasa ini dianggotai oleh Ketua Hakim Syarie yang bertindak sebagai Pengerusi. Kemudian, jawatankuasa ini dianggotai Penasihat Undang-Undang Negeri atau wakilnya dan seorang Hakim Mahkamah Rayuan Syariah Jabatan Kehakiman Syariah Malaysia yang dilantik oleh Ketua Pengarah. Selain itu, anggota yang lain ialah Hakim kanan Mahkamah Tinggi Syariah serta Ketua Pendakwa Syarie. Kemudian, jawatankuasa ini dianggotai seorang peguam syarie bertindak sebagai wakil Peguam-peguam Syarie dan juga seorang yang berkemahiran dalam Hukum Syarak. Ini adalah seperti yang dinyatakan menurut Kaedah 4 Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008. Jawatankuasa mempunyai kuasa menggugurkan nama peguam syarie daripada Daftar atau menggantung mana-mana peguam syarie daripada menjalankan amalan atau mengeluarkan amaran kepada peguam syarie. Ini adalah apabila wujud suatu sebab yang menunjukkan peguam syarie itu layak dikenakan tindakan sedemikian.

Peruntukan atau sebab-sebab yang wajar dikenakan tindakan dinyatakan di dalam Kaedah-Kaedah Peguam Syarie mengikut negeri-negeri. Peruntukan ini tidak menyatakan secara spesifik mengenai etika bagi seorang peguam syarie namun ia hanya menggariskan suatu panduan kepada Jawatankuasa untuk melaksanakan celaan, menggantung atau mengeluarkan seorang peguam syarie daripada Daftar Peguam Syarie apabila mereka melanggar apa yang telah dinyatakan di dalam kaedah tersebut.

Di Selangor, perkara berkaitan prosiding tatatertib terkandung di dalam Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008. Kaedah 17 menyatakan mengenai perkara yang boleh dijadikan sebagai sebab seorang peguam syarie disabitkan sebagai melanggar tatatertib. Di bawah Kaedah 17(2), seorang peguam syarie boleh dikenakan tindakan tatatertib apabila disabitkan berkelakuan mengikut apa-apa yang bertentangan dengan Hukum Syarak. Kemudian peguam syarie juga boleh dikenakan tindakan sekiranya didapati bersalah kelakuannya terhadap institusi Islam di dalam negara. Selain itu, peguam syarie juga boleh dikenakan tindakan sekiranya bersalahan daripada sudut sahsiah dan kelakuannya terhadap klien dan juga pihak Mahkamah. Tambahan lagi, tindakan tatatertib juga dikenakan terhadap peguam syarie yang didapati menghina Mahkamah daripada sudut lisannya atau perbuatannya. Akhirnya, peguam syarie juga dikenakan tatertib sekiranya menyalahi undang-undang terutamanya melibatkan kepada integriti seorang peguam syarie contohnya berkaitan pengisytiharan mufliis seseorang peguam syarie.

Aduan mengenai kelakuan seorang peguam syarie yang dilihat menyalahi daripada sudut etika yang sepatutnya hendaklah dibuat kepada Pengerusi Jawatankuasa Peguam Syarie. Aduan ini hendaklah dibuat dalam bentuk bertulis. Aduan yang diterima akan disemak dan diproses terlebih dahulu. Siasatan terhadap aduan dilakukan oleh Jawatankuasa Peguam Syarie dengan adil dan munasabah, ini adalah untuk mengelakkan berlaku kezaliman kepada seorang peguam syarie yang dituduh.

Apabila tamat siasatan, Jawatankuasa Peguam Syarie akan mengeluarkan laporan mengenai pendapatnya. Jawatankuasa juga akan memutuskan bahawa seorang peguam syarie itu disabitkan bersalah atau tidak atas kesalahan yang diadukan. Jawatankuasa juga akan membuat perakuan mengenai hukuman yang patut dikenakan ke atas seorang peguam syarie yang disabitkan bersalah.

ANALISIS KES-KES PELANGGARAN ETIKA PEGUAM SYARIE DI JABATAN KEHAKIMAN SYARIAH SELANGOR

Bagi melihat bagaimana konsep-konsep yang diterangkan sebelum ini diaplikasikan di Mahkamah Syariah, penulis telah menganalisis kes-kes berkaitan dengan pelanggaran etika Peguam Syarie di JAKESS. Kajian penulis mengenai pelanggaran etika peguam syarie adalah berdasarkan data temu bual yang dilakukan bersama Nurdiyana Aziz yang merupakan Setiausaha Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie, Jabatan Kehakiman Syariah Selangor pada tahun 2018. Data temu bual diambil daripada tahun 2015 sehingga tahun 2017 bertujuan untuk melihat pelaksanaan undang-undang yang sedia ada terhadap kes pelanggaran etika peguam syarie setelah sepuluh tahun Kaedah-Kaedah Peguam Syarie Selangor diwujudkan.

Berdasarkan temu bual yang dilakukan terdapat beberapa bilangan kes yang telah direkodkan dan ini adalah berdasarkan kepada aduan orang awam.² Data berkaitan dengan pelanggaran etika peguam syarie Selangor juga boleh didapati melalui pelaksanaan akses maklumat di JAKESS.

Prosedur pelaksanaan pensabitan kesalahan pelanggaran etika peguam syarie akan bermula daripada aduan orang awam mengenai peguam syarie yang disyaki melanggar etika. Aduan tersebut akan diterima kemudiannya ditapis dahulu oleh Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie Selangor. Ini untuk memastikan bahawa aduan yang dibuat adalah relevan untuk dipertimbangkan. Mesyuarat oleh jawatankuasa ini akan dijalankan apabila cukup kuota tiga aduan

² Nurdiyana Aziz (Setiausaha, Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie, Jabatan Kehakiman Syariah Selangor), dalam temu bual beliau bersama penulis pada 31 Mei 2018.

telah dibuat. Jika tidak mencukupi maka mesyuarat tidak akan dijalankan dan akan ditangguhkan sehingga kuota ini mencukupi. Setelah kuota mencukupi maka mesyuarat akan dijalankan dan setelah diputuskan untuk diterima, maka aduan ini akan dibawa pula kepada Jawatankuasa Peguam Syarie Bahagian Aduan dan Tatatertib. Jawatankuasa ini juga akan bermesyuarat mengenai aduan yang dibuat sebelum dibawa ke peringkat seterusnya. Sekiranya jawatankuasa ini tidak berpuas hati, maka aduan tersebut boleh dikembalikan semula kepada jawatankuasa yang sebelumnya.

Sekiranya berpuas hati, maka aduan akan dibawa pula kepada Mesyuarat Majlis Agama Islam Selangor. Majlis akan bersidang dan akan mensabitkan sekiranya peguam syarie itu bersalah atau sebaliknya. Sekiranya tidak berpuas hati, Majlis boleh mengembalikan semula aduan tersebut kepada Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie Selangor di peringkat pertama. Jika mesyuarat memutuskan peguam syarie bersalah, maka tindakan akan dikenakan. Di sini, dapat dilihat terdapat tiga peringkat perlu dilalui oleh suatu aduan sebelum peguam syarie disabitkan. Pertama di Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie Selangor, kemudian Jawatankuasa Peguam Syarie Bahagian Aduan dan Siasatan dan akhirnya mesyuarat Majlis Agama Islam Selangor. Wujud proses yang panjang untuk menyabitkan seorang peguam syarie yang diadu melanggar etika.³

Berdasarkan temu bual yang dijalankan oleh penulis bersama seorang responden iaitu Nurdiyana Aziz, penulis mendapat angka bilangan pelanggaran etika peguam syarie yang direkodkan di JAKESS. Pada tahun 2015 dan 2016, tiada pelanggaran etika peguam syarie direkodkan. Namun pada tahun 2017, wujud pelanggaran etika peguam syarie yang direkodkan. Sebanyak empat kes telah direkodkan di JAKESS pada tahun 2017 mengenai kesalahan ini. Ini boleh dilihat seperti di dalam jadual berikut:

Jadual 1: Rekod Pelanggaran Etika Peguam Syarie Negeri Selangor

Tahun	Bilangan Pelanggaran Etika Peguam Syarie
2015	0
2016	0
2017	4

Sumber: Hasil temu bual bersama Nurdiyana Aziz (*Ibid.*)

Berdasarkan jadual yang dipaparkan, tiada pelanggaran etika peguam syarie direkodkan pada tahun 2015 dan 2016. Tetapi pada tahun 2017, sebanyak

³ Nurdiyana Aziz (Setiausaha, Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie, Jabatan Kehakiman Syariah Selangor), dalam temu bual beliau bersama penulis pada 31 Mei 2018.

empat pelanggaran etika peguam syarie direkodkan. Walaupun begitu, penulis tidak dibenarkan untuk membuat kajian terhadap fail-fail kes berkenaan memandangkan fail-fail dan rekod-rekod kes tersebut diklasifikasikan sebagai sulit dan tidak dibenarkan akses kepada rekod-rekod tersebut. Oleh kerana itu, data dalam kajian ini diperoleh sepenuhnya daripada data temu bual secara berstruktur yang dilaksanakan bersama seorang pegawai Jabatan Kehakiman Syariah Selangor yang terlibat secara langsung dalam perkara ini.

Berdasarkan temu bual yang dijalankan, kes pertama dan kedua melibatkan peguam syarie yang dikenakan tindakan berdasarkan Kaedah 17(e) daripada Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008. Dalam kedua kes ini, peguam syarie telah melakukan perbuatan tidak menghadiri perbicaraan di mahkamah melebihi daripada satu kali. Maka peguam syarie ini telah disabitkan melanggar etika peguam syarie serta dikenakan tindakan dengan diberikan amaran. Sekiranya peguam syarie ini tetap melakukan perbuatan yang serupa pada masa akan datang maka mereka akan dikenakan tindakan yang lebih berat. Di sini dapat dilihat tindakan yang dikenakan adalah pemberian amaran atas dasar kesalahan kali pertama oleh peguam-peguam syarie tersebut.

Kes ketiga yang diperoleh penulis melalui temu bual ialah kes melibatkan kepada pelanggaran Kaedah 17(g) daripada Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008. Dalam pelanggaran etika peguam syarie ini, peguam syarie didapati bersalah kerana mengenakan fi yang melampaui had yang munasabah terhadap anak guamannya. Tindakan telah dikenakan terhadap peguam ini iaitu penggantungan selama setahun daripada beramal. Hasil mesyuarat Majlis Agama Islam Selangor telah memutuskan untuk mengenakan tindakan ini setelah dipertimbangkan daripada beberapa aspek.

Kes terakhir yang diperolehi oleh penulis ialah melibatkan kepada kesalahan peguam syarie yang menggelapkan wang anak guamannya. Di dalam kes ini, peguam syarie telah dibayar fi guaman oleh klien untuk melaksanakan tugas di mahkamah seperti membuka fail kes dan sebagainya. Namun, peguam syarie tersebut tidak melaksanakan apa-apa tindakan seterusnya telah diadu oleh klien sebagai tidak amanah atau fraud berdasarkan kepada Kaedah 17(h) daripada Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008. Mesyuarat Majlis Agama Islam Selangor mendapati peguam syarie bersalah dan mengenakan tindakan menggugurkan nama peguam syarie tersebut daripada Daftar Peguam Syarie. Di dalam kes ini, tindakan yang dikenakan adalah melihat kepada kapasiti kesalahan yang dilakukan oleh peguam syarie.

Berdasarkan pelanggaran etika peguam syarie yang direkodkan, penulis mendapati bahawa apabila peguam syarie disabitkan bersalah, tindakan yang dikenakan adalah melihat kepada tahap kesalahan yang dilakukan. Ini adalah kerana tindakan yang dikenakan pasti akan memberi kesan kepada peguam

syarie itu sendiri jadi mesyuarat Majlis Agama Islam mesti mempertimbangkan pelbagai sudut dalam mengenakan tindakan yang sewajarnya.

PUNCA BERLAKUNYA KES PELANGGARAN ETIKA PEGUAM SYARIE DI NEGERI SELANGOR

Kesalahan melanggar etika oleh peguam syarie telah menimbulkan pelbagai persoalan untuk dikaji. Antara persoalan yang timbul ialah apakah sebab dan punca sehingga peguam syarie boleh didakwa dan diputuskan sebagai melanggar etika bagi seorang peguam syarie.

Penglibatan peguam syarie dalam melakukan kesalahan melibatkan etika ini adalah satu perkara yang perlu diambil perhatian. Hal ini kerana profesion peguam syarie adalah satu profesion yang tinggi kedudukannya di dalam masyarakat di negara Malaysia. Jika peguam syarie sendiri terlibat dalam salah laku sehingga didakwa melanggar etika peguam syarie, maka ini sepatutnya akan membuka pandangan pelbagai pihak untuk mengkaji punca dan sebab berlakunya kesalahan ini. Oleh yang demikian, penulis telah mengkaji permasalahan ini dan mendapati wujud punca berlakunya kesalahan pelanggaran etika peguam syarie.

Punca utama ialah masalah sikap peguam syarie itu sendiri. Hal ini kerana peguam syarie yang mempunyai masalah daripada sudut moral akan lebih cenderung untuk melakukan kesalahan seterusnya didakwa sebagai melanggar etika peguam syarie. Sekiranya peguam syarie mempunyai kekuatan moral serta jati diri yang kukuh, maka kesalahan ini akan dapat dielakkan seterusnya tidak akan berlaku pada masa hadapan (*Ibid.*).

Hal ini sangat jelas menunjukkan bahawa keruntuhan akhlak dan moral bukan sahaja melibatkan orang awam di dalam masyarakat di negara ini, namun ia juga melibatkan keruntuhan akhlak serta kelemahan sikap peguam syarie itu sendiri seterusnya menjadikan mereka cenderung melakukan kesalahan dan kemudiannya didakwa sebagai melanggar etika peguam syarie.

Selain itu, punca peguam syarie boleh terjebak melakukan kesalahan etika ialah peguam syarie tidak berkomunikasi dengan baik terhadap anak guaman mereka. Ini menyebabkan wujud salah faham antara peguam syarie dan klien. Anak guaman yang tidak memahami akan bertindak membuat aduan bahawa peguam syarie telah melanggar etika guaman (*Ibid.*).

Di samping itu, peguam syarie juga boleh terjerumus dalam melakukan kesalahan melanggar etika peguam syarie apabila tidak menguruskan masa dengan baik dalam melaksanakan tugas yang diletakkan kepada mereka oleh anak guaman. Wujud peguam syarie yang mengambil tugas yang banyak

dalam satu hari dan kesemuanya di lokasi yang berlainan. Ini menyebabkan akan wujud tugas yang tidak disempurnakan apabila peguam syarie tidak mengatur masanya dengan baik. Anak guam pula akan melihat ini sebagai satu kezaliman terhadap mereka kemudian membuat aduan bahawa peguam syarie telah melanggar kesalahan etika guaman syarie.

Tambahan lagi, punca peguam syarie melakukan kesalahan etika adalah kerana mereka tidak jujur dalam melaksanakan tugas yang diamanahkan ke atas mereka. Wujud peguam syarie yang menggelapkan wang guaman mereka atas dasar keuntungan peribadi diri mereka. Ini adalah satu kesalahan yang serius kerana ia melibatkan harta anak guaman mereka. Peguam syarie sepatutnya beramanah dalam menguruskan harta dan urusan yang diamanahkan ke atas mereka dan bukan menyalahguna kuasa yang diberikan kepada mereka.

Selain daripada itu, tindakan Mahkamah Syariah dalam mengenakan tindakan juga menjadi punca kepada peguam syarie melakukan kesalahan etika. Berdasarkan kepada temu bual yang dilakukan mendapati bahawa tindakan yang dikenakan Mahkamah masih lagi tidak mendatangkan impak dalam memberikan kesedaran secara menyeluruh kepada peguam syarie agar tidak mengulangi kesalahan mereka pada masa akan datang.

Di dalam hal ini, Jawatankuasa Peguam Syarie hendaklah menyemak kembali segala tindakan yang dikenakan kepada peguam syarie daripada segi tindakan disiplin atau tatatertib agar tindakan yang dikenakan kepada peguam syarie pada masa hadapan dapat menghalang mereka daripada mengulangi kesalahan mereka seterusnya mencegah berlakunya kesalahan pelanggaran etika oleh peguam syarie.

KESAN BURUK KESALAHAN PELANGGARAN ETIKA PEGUAM SYARIE

Kesan pelanggaran etika peguam syarie mendatangkan impak kepada peguam syarie itu sendiri. Apabila peguam syarie dikenakan tindakan tatatertib, ini akan menjejaskan nama baik peguam syarie itu sendiri serta mendatangkan kesan kepada amalan guamannya yang merupakan sumber mata pencarian peguam syarie. Impak yang datang semestinya memberi kesan kepada kehidupan peguam syarie pada masa hadapan.

Antara kesan lain yang terhasil daripada pelanggaran etika peguam syarie ini ialah masyarakat memandang serong kepada profesion peguam syarie itu sendiri. Ini adalah kerana kepercayaan masyarakat terhadap peguam syarie berkurangan kerana peguam syarie dilihat tidak beretika dalam melaksanakan tugas mereka. Masyarakat bimbang mereka dikhianati oleh peguam syarie

yang diupah oleh mereka dan peguam syarie yang diupah tidak melaksanakan tugas seperti yang diamanahkan.

Di samping itu, anak guam yang terkesan oleh peguam syarie yang diputuskan melanggar kesalahan etika peguam syarie akan hilang kepercayaan mereka yang telah diberikan kepada peguam syarie untuk menguruskan kes mereka di Mahkamah Syariah. Mereka berpandangan negatif terhadap peguam syarie berdasarkan apa yang telah mereka alami disebabkan oleh peguam syarie yang tidak melaksanakan etika guaman dengan sebaiknya.

Tambahan lagi, masyarakat juga secara umumnya akan melihat institusi kehakiman Islam sebagai insituti yang tidak berintegriti kerana membenarkan peguam syarie yang tidak beretika untuk berkhidmat dan berhujah di Mahkamah. Ini seterusnya menghilangkan kepercayaan masyarakat terhadap institusi kehakiman Islam sebagai satu badan yang menegakkan hak-hak orang Islam itu sendiri.

Di sini dapat dikatakan bahawa impak yang wujud kesan daripada kesalahan etika peguam syarie akan melibatkan peguam syarie, anak guam yang mengambil khidmat peguam syarie, institusi kehakiman Islam serta masyarakat di negara Malaysia secara keseluruhannya.

KESIMPULAN

Kesimpulannya, seorang peguam syarie perlu memastikan dirinya sentiasa menuruti peraturan yang telah ditetapkan oleh undang-undang. Ini adalah kerana profesion guaman syarie merupakan satu profesion yang membawa nama dan imej Islam. Sekiranya peguam syarie berkelakuan tidak baik serta melanggar peraturan, ini akan mewujudkan imej buruk terhadap profesion guaman syarie dan Islam itu sendiri.

Kemudian, berdasarkan maklumat temu bual yang diperolehi daripada Setiausaha Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie Selangor, analisis data tersebut mendapati bilangan kesalahan etika peguam syarie yang direkodkan daripada tahun 2015 sehingga tahun 2017 ada sebanyak empat kes dan kesemuanya diputuskan pada tahun 2017. Kesalahan yang dilakukan apabila dirangkumkan secara keseluruhan menyentuh perspektif akhlak dan etika seorang peguam syarie, iaitu tidak hadir ke Mahkamah ketika hari perbicaraan anak guaman, mengenakan fi yang tidak munasabah terhadap anak guaman, dan menggelapkan duit anak guaman. Beberapa punca pelanggaran etika telah dikenal pasti seperti masalah sikap peguam syarie itu sendiri, kurang komunikasi bersama klien, tidak cekap mengurus masa, serta tidak jujur dalam melaksanakan amalan guaman mereka.

Kesan daripada kesalahan pelanggaran etika peguam syarie menunjukkan peguam syarie kehilangan mata pencarian dan masyarakat akan hilang akan kepercayaan kepada profesion guaman syarie disebabkan oleh kesalahan pelanggaran etika peguam syarie. Selain itu, anak guam juga akan hilang kepercayaan kepada peguam syarie yang diupahnya. Seterusnya, institusi kehakiman Islam terpalit pandangan negatif masyarakat sebagai institusi yang tidak kompeten dalam menegakkan keadilan untuk orang Islam.

RUJUKAN

- ‘Abdullah bin Muhammad bin ‘Abdurrahman bin Ishaq Alu Syaikh (2008). *Tafsir Ibnu Katsir*, vol. 2, terj. M. Abdul Ghoffar. Bogor: Pustaka Imam Asy-Syafi’i.
- Abdul Monir Yaacob (2000). “Etika Peguam Menurut Perspektif Islam,” dalam *Etika Hakim dan Peguam*, ed. Abdul Monir Yaacob. Kuala Lumpur: Institut Kefahaman Islam Malaysia, 136-138.
- Abdul Wahid Kamarulzaman (1992). “Etika Profesional di dalam Konteks Kejayaan Sesebuah Profesion,” Kertas Kerja, Seminar Kebangsaan Etika Profesional, Kuala Lumpur, 20-21 Oktober 1992.
- Abdullah Abu Bakar (1997). “Guaman Syarie: Antara Teori dan Praktikal,” dalam *al-Ahkam: Penghakiman dan Kepeguaman*, vol. 5, ed. Ahmad Ibrahim et al. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 78-79.
- Al-Jazirī, ‘Abd al-Rahmān (1392). *Al-Fiqh ‘ala al-Madhāhib al-Arba‘ah*, vol. 3. Bayrūt: Dār al-Fikr.
- Al-Munāwī (1996). *Fayḍ al-Qadīr*, vol. 1. Bayrūt: Dār al-Fikr.
- Austin Fagothey (1972). *Right and Reason: Ethics in Theory and Practice*. St. Louis: Mosby.
- Hammad Mohamad Dahalan et al. (2020). Peguam Syarie di Malaysia: Analisis Perkembangan Pelaksanaannya di Mahkamah Syariah, Jurnal Undang-undang dan Masyarakat, jilid 25, hlm 27.
- Ḥassan Maḥmūd Salman (1987). *al-Muhāmah: Tarīkuha fī al-Naẓm wa Mawqīf al-Sharī‘ah al-Islāmiyyah minha*. Amman, Jordan: Dār al-Farhā’, 1987.
- Kamus Dewan Bahasa Edisi Baru*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 2017, 925.
- Mahmud Saedon Awang Othman (1996). *Institusi Pentadbiran Undang-Undang dan Kehakiman Islam*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Merriam Webster (2018). "Definition of Ethics", <https://www.merriam-webster.com/dictionary/ethics>, dicapai pada 27 April 2018.
- Mohd Tap Salleh (1991). Nilai dan Etika dalam Perkhidmatan Awam. Kuala Lumpur: Institut Tadbiran Awam Negara.
- Qal'ah Jī, M. Rawwīs (1985). *Mu'jam Lughah al-Fuqahā'*. Dimashq: Dār al-Nafā'is.
- Sharifah Hayaati Syed Ismail (2000). "Budaya dan Etika Kerja Tempatan dan Pengaruhnya Terhadap Perubahan Hukum," Kertas Kerja Seminar Hukum Islam Semasa III Peringkat Kebangsaan di Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya, 7-8 November 2000.

Senarai Statut

- Akta Profesion Undang-Undang 1976 (Akta 166).
- Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003.
- Kaedah-Kaedah Peguam Syarie (Negeri Selangor) 2008.

Senarai Temu bual

- Aiman Ruslan (Pegawai Syariah, Jabatan Kehakiman Syariah Selangor), dalam temu bual beliau bersama penulis pada 28 Mei 2018.
- Nurdiyana Aziz (Setiausaha, Jawatankuasa Kecil Siasatan Peguam Syarie, Jabatan Kehakiman Syariah Selangor), dalam temu bual beliau bersama penulis pada 31 Mei 2018.